

Kárpátalján a Manajló-festődinasztia tagjainak neve évtizedek óta nemcsak művész-körökben hangzik jól. Az 1910-ben született nagypapa, Fedor képességeit nemzetközileg már akkor elismerték, amikor 1934-ben elvégezte a prágai ipari- és képzőművészeti főiskolát. Ő ahelyett, hogy a nagy anyagi haszonnal kecsegtető nyugat-európai karriert választotta volna, mint hű hazafi hazament a szülőföldjére. Manajló Fedor saját ars poeticáját az alábbi szavakkal fogalmazta meg: „A hegyvidéki emberek életmódjának megértése késztetett a kárpát-ruszinok jellegzetes természetének ábrázolására. Megéreztem azt, amire nem tanított Prága, megéreztem azt, amit nem mutatott Európa. Ez az erő és érzelem vezérel még ma is művészetemben”. Lelkes kollégáival Ungváron létrehozta a Kárpátaljai Képzőművészeti Iskolát. Sokéves mellőzöttség után, élete vége felé megkapta az Ukrajna Kiváló Művésze kitüntetést. Az általa alapított, később Ungvári Iparművészeti Szakiskola néven működő intézményt 1972-től éveken át fia, a szintén festőművész Iván igazgatta. A dinasztia legifjabb tagja, Manajló András húsz éve Magyarországon él.

■ **Nem nyomasztó ilyen nagy fák árnyékában felnőni egy gyereknek?**

– A felmenőim nemcsak remek művészek, hanem kiváló jellemű emberek is voltak, ezért soha nem éreztem nyomasztónak a nagyságukat – mondja Manajló András. – Nagypám azért jött haza Kárpátaljára, hogy társadalmi szerepet is vállaljon. Eltökölte, hogy segít a gazdag ruszin folklór hagyományok megőrzésében és részt vállal a helyi kultúra fejlődésében. Lenyűgözte a táj és az emberek méltóságos nyugalma.

A példakövető

Following examples

Fáradhatatlanul járta a vidéket és mindenhol skicceket készített. Ő kezdeményezte többek között, az ungvári skanzen létrehozását is. Nyolcéves voltam, amikor a nagypám meghalt, de máig emlékszem a családi légkör régi, meghitt hangulatára. Kevés konkrét emléket őrzök róla, azt azonban sosem felejttem el, amikor a hegyoldalba együtt mentünk ki festeni. Hosszan küszködtem a bárányok megörökítésével, de sehogy se boldogultam. Nagypám látta a kínlódásomat és segíteni akart. A palettámon összekeverte a színeket, majd egy-két ecsetvonással belefestett a képbe. Hihetetlen volt a számomra, de a legelésző jószágok a vásznon azonnal életre keltek.

■ **Manajló Fedor 1978-ban eltávozott az élők sorából. Páratlan értékű, sokoldalú munkásságát Ungváron manapság emlékműzeuma őrzi. Am édesapja révén továbbra is művész-körökben forgolódva növekedett.**

– Az alma nem esett messze a fájától. Ő társadalmi szerepvállalásban is követte az apai mintát. Képzőművészként és iskolaigazgatóként tevékenykedett, ám jelentős elfoglaltságai mellett 1986-ban létrehozta a Kárpátaljai Professzionális Művészek Társulatát is. Apám „megörökölte” nagypám példaadó baráti körét, és saját révén is számos új, egyszerű ismerősré tett szert. Sok remek ember járt hozzánk, akik a hagyományokról, a kor társadalmi helyzetéről és a művészetről egyaránt diskuráltak. Én mindig ott lehettem közöttük és valósággal ittam a szavaikat.

In Carpathian Ruthenia, the name of the Manajló dynasty of painters is well known, and not only in artistic circles. The skill of Fedor, the grandfather born in 1910, were already famous in 1934, when he graduated in

Prague from the college of design and art. Instead of looking for a financially lucrative career in Western Europe, he went back to his homeland like a true patriot. Fedor Manajló has described his own ars poetica with the following words: “My understanding of the lifestyle of mountain people has prompted me to depict the characteristic environment of Carpathian Ruthenians. I felt that which Prague had not taught me; I saw what Europe had not shown me. This strength and emotion guides me in my art to this very day.” Along with some enthusiastic colleagues, he founded the Kárpátaljai Képzőművészeti Iskola (Carpathian Ruthenian School of Fine Arts). After many years of neglect, at the end of his life he received the Ukraine’s Outstanding Artist award. The institution founded by him later became known as the Uzhhorod School of Design. In 1972, his son Iván, also a painter, became its director and was in this position for years. The youngest member of the dynasty, András Manajló has been living in Hungary for years.

■ **András, were you under much pressure in growing up in the shadow of such great characters?**

My forebears were not only great artists but also people of outstanding character, which is why their greatness has never placed much pressure on me. My grandfather came home to Carpathian Ruthenia to take on a role of social importance. He was determined to help the preservation of the rich Ruthenian folklore traditions and to take a part in developing local culture. He was charmed by the natural surroundings and the noble calmness of the people. He traveled all over the country tirelessly and made sketches everywhere. Among others, he initiated the creation of the Uzhhorod open air folk museum. I was eight when my grandfather died but I still remember the cozy and solemn atmosphere of the family home. I have few specific memories of him left but I will never forget when we went to the mountains to paint together. I had long struggled with painting sheep but I could never manage it. My grandfather saw my problem and wanted to help. He mixed a few colors on my palette then used a couple of brush strokes to correct my painting. It was amazing how the animals on the canvas suddenly came to life.

■ **Ilyen előzmények után szinte eleve elrendelt volt, hogy festő legyen.**

– A művészet iránti szeretetet örököltem a felmenőimtől. Személyiségükből követésre méltó számomra: a kezdeményező erő, az aktivitás, a céltudatosság, a tárgyilagosság, a nehézségeken áthatoló erő, a rend szeretete. Ezeket az örökölt tulajdonságokat próbálom magamban erősíteni és célirányosan képezni... Valójában eszembe sem jutott, hogy ne a művészet útját válasszam. Ráadásul a pályaválasztásnál édesapám is nagyon ösztönzött. Ungváron ugyanabba az iparművészeti szakközépiskolába jártam, amelyet apám igazgatott. Ám ebből soha semmiféle előnyöm és hátrányom sem származott. Teljesíttem a napi penzumokat és éltem a kamaszok megszokott életét. 1989-ben eredményesen felvételiztem a Lembergi Iparművészeti Egyetemre. Magyarországra való áttelepülésem miatt tanulmányaimat a Lembergi Nyomdaipari Akadémia grafikai szakán folytattam. Szinte nagyapai „sugallatra” a diplomamunkám témája a Kárpátalja műemléki fatemplomai köré „épült”. Természetesen voltak időszakok az életemben, amikor kötelezve voltam (főként az új élet kezdetén) a racionálisabb tevékenységre, például több reklámcégnél grafikusként vállaltam munkát.

■ **Az utóbbi két évtizedben Vácott él, ahová szülei is követték.**

– A kilencvenes évek végén édesapám életét egy sikeres budapesti szívműtét mentette meg. Akkor határozta el, hogy 2000-ben kéri magyarországi visszahonosítását. Átmenetileg roppant aktív lett és minden fórumon képviselte a hazai ruszín kisebbség érdekeit. Az utóbbi években engem is az a felelősségteljes megtiszteltetés érte, hogy elnökeként vezessem a magyarországi ruszinságot. Együtt szerveztük a ruszín művészetet, és családunk munkásságát bemutató kiállításokat. Nagyon boldoggá tett, hogy még megélte a negyvenedik születésnapomra rendezett első önálló kiállításomat. Fentről azóta is érzem az ő szellemi támogatását.

Tevékenységét figyelve úgy tűnik, hogy a felmenői közösségi gondolkodását örökölte. Hiszen a Kárpát-medence művészeit és a közelebbi közösségeket is közelebb akarja hozni egymáshoz.

– Igen. Felelősséggel tartozunk az elődeinknek és az eljövendő nemzedékeknek is mind azért, amit teszünk, és amit az elmúlt korok ránk örökölni hagytak. Feleségemmel, Andreával és több más lelki társunkkal, létrehoztuk a Kárpátok Régió Kultúráért Közhasznú Egyesületet. Bízom benne, hogy művészeti értékeket teremtő erő például, az egyesületünk által szervezett nemzetközi képzőművészeti alkotótáborok, vagy a művészeti, tudományos közösségeket összefogó Pannon Világ Kulturális és Ismeretterjesztő Központ és az ehhez kapcsolódó folyóirat létrehozása, nemzetközi konferenciák szervezése. A kulturális és ismeretterjesztő központunk a

■ **Fedor Manajló left the mortal plane in 1978. His unique and diverse oeuvre is now commemorated in a museum in Uzhhorod. However, due to your father, you kept growing up among artists.**

He was a chip off the old block. He even followed in his father's footsteps regarding taking a social role. My father worked as an artist and a school director but in addition to his many activities, he founded the Association of Carpathian Ruthenian Professional Artists in 1986. My father inherited my grandfather's exemplary group of friends and made many excellent new acquaintances through his own friends as well. There were many great people coming to our place and talking about tradi-

tion, the social situation of the age and art. I could always be present as well and I took their words to heart.

■ **With a history like this, you were almost pre-destined to become a painter.**

I inherited my love of art from my forebears. Their characters were exemplary for me for their initiative, activity, determination, objectivity, strength to surmount any obstacle and love of order. I try to strengthen and consciously develop these inherited characteristics in myself. In reality, it has never occurred to me to be anything other than an artist. Furthermore, my father has inspired me much in my choice of career. In Uzhhorod, I went to the technical school of design which was directed by my fa-

ther. However, I have never received any advantages or suffered disadvantages from this. I did my daily duties and lived the average life of teenagers. In 1989, I was admitted to the Lemberg University of Design. Due to my moving to Hungary, I continued my studies at the Lemberg Academy of Printing, majoring in graphic arts. It was almost as a hint from my grandfather that I chose the historical monument wooden churches of Carpathian Ruthenia as the topic of my thesis. Naturally, there were periods in my life, mostly at the beginning of the new period, when I was obliged to take more rational assignments such as working at various advertising agencies as a graphics artist.

■ **In the last two decades, you have lived in Vác. Your parents have also followed you there.**

In the late nineties, my father's life was saved by a successful heart surgery. It was then that he decided to apply for Hungarian citizenship in 2000. He became very active temporarily, representing the interests of Ruthenians in all walks of life for some time. In the last few years I have also held the honorable position of the leader of Ruthenians in Hungary. We organized exhibitions portraying the works of my family and Ruthenian art together. I was very happy that he lived to see my first exhibition of my own on my fortieth birthday. I have been feeling his support from up above ever since.

■ **Seeing your activities, it seems that you have inherited the ways of thinking of your forefathers. This is evident in you wanting to bring the artists of Carpathian Ruthenia and the audience closer.**

That is true. We are responsible to our forebears and the upcoming generations for everything we do and what ages past have left to us. Along with my wife Andrea and several others of similar spirit, we have created the Public Interest Association for the Culture of the Carpathian Region. I hope that it will serve to create things of artistic values, such as through the international art camps organized by us or the Pannonian World Cultural and Information Center, which brings to-